

N:o 116.

Af Herr S. A. Hedin: Om utbetalande i vissa fall af de till begrafningshjälp afsedda innehållningar i löner.

Nu mera, sedan de innehållningar af embets- och tjenstemäns löner, som tillförene egde rum under namn af vakans- och förslagsliggetids samt begravningshjälp och nådårs-besparing, omsider afskaffats, har man svårt att öfvertyga sig om, att detta slags omsorg, hvarmed staten omhuldade sine tjenare, var klok eller rättvis. Antagligen har väl dock saken i äldre tider tett sig annorlunda än i senare tider. Emellertid förekomma klagomål redan tidigt. I den förordning i ämnet, som utfärdades den 16 Oktober 1723 och som föranledde så många missförstånd, att den snart måste ledsagas af en förklaring af 24 November 1724, heter det sålunda, att "åtskilliga enkör samt faderlösa barn sig deröfver beklagat, att deras undfångna assignationer till nådårs åtnjutande efter deras män och fäder ligga oinlöste, af orsak att de inkomster och revenyer, hvarpå nådären, likmätigt reglementet, böra ställas, ej äro tillräckliga eller förslå till alla sådana assignationens inlösen".

När frågan om upphäfvande af detta orimliga tvång på allvar bragtes å bane, yttrade Kongl. Maj:t i sin proposition af 12 November 1847: "De innehållningar, som de fleste embets- och tjenstemän, såväl militäre som civile, jemlikt äldre och nyare författningar, måste vidkännas, vid tillträden af ordinarie beställningar å rikets stat, hafva, såsom varande af en *för löntagarne oftast betungande egenskap*, vid *mångfaldiga* tillfällen påkallat Kongl. Maj:ts uppmärksamhet och behjertande; äfvensom detta ämne rörande frågor vid *åtskilliga* riksmöten tillförene utgjort föremål för rikets ständers behandling."

Först efter förnyad Kongl. proposition af den 8 December 1850 bragtes ärendet till den afgörelse, som återfinnes i den Kongl. kungörelsen af den 17 September 1851, enligt hvilken ifrågavarande innehållningar skulle upphöra, "så att alla, som efter den vid senaste riksdag uppgjorda statsreglerings inträdande i verk-

ställighet emottaga ordinarie beställning å stat, eller som derefter till annan tjänst förflyttas“, finge uppbära sina löneförmåner oafkortade från månaden efter den, då utnämningen eller förordnandet egde rum, hvaremot naturligtvis också sterbhusen efter sådane löntagare ej finge rätt att s. k. begravningshjelp af de i nämnda ordning tillträdde löner eller löntillökningar utbekomma.

Denna afgörelse af frågan synes mig ofullständig. Af ett här ofvan anfördt Kongl. Maj:ts yttrande inhemtas, hurusom klagomålen öfver den “betungande“ tillställningen “åtskilliga“ gånger tagit Riksdagens och “mångfaldiga“ gånger Kongl. Maj:ts uppmärksamhet i anspråk. Det förefaller därför besynnerligt, att man inskränkte sig till att blott till dädanefters utnämndes förmån afhjelpa missförhållandet, att man glömde dem, som deraf verkligen lidit, och hvilkas klagan föranledde rättelsen. Det hade ju varit lätt att, jag vill ej säga godtgöra den orättvisa, som mot dem skett, men åtminstone ej låta den onödigtvis ytterligare förlängas. Hvarför förklarades de ej berättigade att, der de så önskade, få sjelfve uppbära det afdrag af lönen, de måst vidkännas?

För att genom några exempel åskådliggöra den obillighet, som jag vågar anhålla att man nu måtte besluta sig att ej ytterligare förlänga, tillåter jag mig att ur handlingar, som ligga framför mig under nedskrifvandet af dessa rader, anföra följande omständigheter:

1:o) En resolution af 9 Juni 1874 anordnar utbetalning till sterbhuset efter en då nyligen afiden embetsman af begravningshjelp å 620 R:dr 24 skillingar banko, motsvarande den hälft af hans protokollssekreterarelön för första året, som (jemte förslagsliggetidsafgift) innehölls, då han nämnda befattning tillträdde. Fullmakten är utfärdad den 20 April 1842, och resolutionen om återbärande af den innehållna hälften af första årets lön, som nyss nämndes, den 9 Juni 1874: mellan dessa tidpunkter ligga *tretiotvå* år.

2:o). Till befattning i samma grad utnämndes samma dag en ännu i tjänst varande embetsman. Å hans lön, 1,250 R:dr, afdrogs förmånaderna Maj—Oktober begravningshjelp med 625 R:dr (utom vakans- samt förslagsliggetidsafgift för November—December med 208 R:dr 16 skillingar), allt banko: det är nu snart *tretiofem* år sedan denna ännu ej återburna “innehållning“ egde rum.

3:o). En ännu i tjänst varande embetsman, som, den 31 Mars 1850 utnämnd till kammarskrifvare i Kammarkollegium, å lönen för denna tjänst aftjenade “begravningshjelp“ under månaderna April—September (samt vakans- och förslagsliggetidsafgift under påföljande Oktober—November) anförda år, erhöll följande år fullmakt å en annan med något högre lön förenad kammarskrifvare-tjänst och nödgades då å *nyo* aftjena ny begravningshjelp under 6 (och ny förslagsliggetidsafgift under 2) månader: den först aftjenta begravningshjelpen återfick han ej och, enligt gällande regler, skall den ej heller utbetalas till hans efterlevande.

Med de här ofvan nämnda beloppen skulle, under respektive *tretiotvå* och

tretiofem års tid, betydligt större hjälp kunnat beredas åt "enkor och faderlösa barn", än med de belopp, som, oförräntade, återbäras åt sterbhusen med på öret samma siffra, som på sin tid innehölls, ehuru det — med en förskönande term — heter, att embets- eller tjänstemannen genom innehållningen "grundlagt" begravningshjälp: antag att en person vid 28 års ålder insätter i ränte- och kapitalförsäkringsanstalt 625 R:dr banko, så har han att vid 63 års ålder påräkna ett kapital af 9 till 10,000 kronor; försäkrar han sitt lif genom att insätta förstnämnda belopp på en gång i en lifförsäkringsanstalt, så uppbär hans sterbhus omkring 3 gånger den insatta summan, skulle han än dö dagen efter lifförsäkringens uppgörande.

Det ej alldeles osannolika fall torde förtjena något afseende, att efterlevande ej veta af den dyrt betalda, lilla hjälp, som den bortgångne familjefadern dem beredt.

Jag anser det anförda vara tillräckligt att motivera min hemställan, att Riksdagen måtte besluta:

att de embets- eller tjänstemän, hvilka för sine efterlevande grundlagt begravningshjälp, måtte förklaras berättigade att, efter godtfinnande, uppbära sina löneinnehållningar eller låta dem inbestå att uppbäras af sterbhusen.

Dä sistlidet års Riksdag beslöt, att från allmänna indragningsstatens för ändamålet med 25,000 kronor ökade anslag ifrågavarande ersättningar skulle utgå, hvilka Riksgäldskontoret förut haft sig ålagdt att liqvidera statsverket, uppgafs att medelbeloppet under åren 1869—1873 utgjort 25,860 kronor. Om mitt förslag antages, lär ett ökad anslag för ett mindre antal år blifva erforderligt.

Stockholm den 27 Januari 1877.

Ad. Hedin.